

Remissvar över betänkandet SOU 2024:81 – Ämneskunskaper och lärarskicklighet: En reformerad lärarutbildning

Swedish Edtech Industry är en icke-vinstdrivande förening och branschorganisation som samlar edtechföretag som levererar tjänster och produkter till den svenska utbildningsmarknaden. I dagsläget har organisationen ca 80 medlemmar från alla olika delar av det digitala ekosystemet, t.ex. läromedelsförlag, lärplattformar och systemadministrativa tjänster men även hårdvara och kompetensutveckling till företag och organisationer.

Swedish Edtech Industry är inte formell remissinstans för detta betänkande, men anser att den påverkar våra medlemmar och väljer därför att inkomma med ett remissyttrande.

Sammanfattning av våra synpunkter

Vi är positiva till och styrker förslaget att målen om läromedel förtydligas och slås ihop till ett eller två mål i grundlärar- och ämneslärarexamen. När lärare väljer, kritiskt granskar och använder lärverktyg gör de det samlat med en blick över hela sin undervisningspalett, för att skapa variation och en stimulerande undervisning.

Däremot är vi kritiska till bristerna i utredningens hantering av lärarnas digitala kompetens i stort och medie- och informationskunnighet (MIK) samt digital läsning specifikt. Digital kompetens är en nödvändig färdighet och en förutsättning för både kunskapsinhämtning och demokratisk delaktighet. Utbildningssystemet har ett ansvar att rusta blivande lärare med de kunskaper de behöver för att undervisa dagens barn och elever och guida dem i deras vardag och framtida studie- och yrkesliv. Lärare behöver ha en god insikt i styrkor respektive skillnader mellan analog och digital läsning, för att kunna anpassa undervisningen utifrån syfte och mål med läsundervisningen. Vi menar att en hög MIK-kompetens hos våra barn och unga är en del av vårt totalförsvaret. Dessa kunskaper bör ingå i alla lärarutbildningar, från förskolan till vuxenutbildningen.

I en reformerad, modern och relevant lärarutbildning anser vi därför att:

- Medie- och informationskunnighet (MIK) inklusive grundläggande AI-litteracitet ska ingå som obligatoriskt innehåll i lärarutbildningen (UVK) och som examensmål.

- Digital läsning och digitala lässtrategier ska ingå som obligatoriskt innehåll och i examensmålen för ämneslärare åk 4–6, 7–9 och Gy/Vux

Dessa förslag är i linje med internationella riktlinjer, inklusive UNESCO:s rekommendationer om digital utbildning och MIK:s roll för demokratiska samhällen samt EU:s DigiCompEdu ramverk.

Våra synpunkter på utredningens förslag

Vi är positiva till att utredningen betonar att lärarna behöver färdigheter i att inte bara använda digitala verktyg, utan även förstå dess påverkan och att kritiskt reflektera över både analoga och digitala läromedels roll i undervisningen. När lärare väljer, värderar och använder lärverktyg gör de det samlat, där de ser över hela sin undervisningspalett, för att skapa variation och en stimulerande undervisning.

Vi styrker därför förslaget att målen om läromedel förtydligas och slås ihop till ett eller två mål i för ämneslärare- och grundlärarexamen där de lärarstuderande ska *“visa förmåga att använda och värdera läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg samt att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten samt beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna.”*

MIK och digital läsning – en central fråga för lärarutbildningen

Däremot är vi kritiska till bristerna i utredningens hantering av lärarnas digitala kompetens i stort och medie- och informationskunnighet (MIK) samt digital läsning specifikt. Därför vill vi se två tillägg: förstärkt utbildning för de lärandestuderande inom MIK, inkl AI-litteracitet samt digital läsning.

MIK-kompetens en del av vårt totalförsvär

Digital kompetens och MIK är inte en färdighet som kan väljas bort utan är en förutsättning för både kunskapsinhämtning och demokratisk delaktighet. För att elever i skolan ska bli medie- och informationskunniga krävs att lärarna själva är utbildade i ämnet. Det menar Unescos i rapporten *“Medie- och informationskunnighet i skolan och lärarutbildningen”*¹. UNESCO definierar MIK som en grundläggande rättighet för alla medborgare och betonar dess betydelse för demokrati, yttrandefrihet och personlig utveckling.

---

¹ <https://unesco.se/kommunikation/medieutveckling-och-kapacitetsbyggande/medie-och-informationskunnighet/>

Skolans kompensatoriska uppdrag, källkritik och källtillit

MIK kräver både läs- och skrivkunighet och en mängd olika ämneskunskaper om hur samhället fungerar, hur medier och journalistik fungerar, liksom hur algoritmstyrda digitala plattformar fungerar och påverkar vårt beteende, vår vardag och vår samhällsutveckling. Att kunna hantera allt från desinformation, filterbubblor, hybrida hot och påverkanskampanjer till bedrägerier och risker att bli utnyttjad eller radikaliserad, är kunskap som behövs så snart man som förälder sätter en mobiltelefon i handen på sina barn. Många föräldrar är inte rustade att vägleda barnet att hantera dessa digitala miljöer tryggt och säkert. Skolans kompensatoriska roll kan därför inte nog understrykas.

Att kritiskt kunna förhålla sig till och granska information är lika viktigt som att välgrundat kunna lita på information. Behovet av att kritiskt granska visuella medier, bild och rörlig bild, ökar dessutom i betydelse och det som i tidigare läroplaner hette "det vidgade textbegreppet" är mer aktuellt än någonsin. Utvecklingen inom AI gör detta än mer utmanande. Vi vet att ansvaret för MIK idag ligger på skolbibliotekarien, och välkomnar den nya lagen med krav på bemannade skolbibliotek, men vi vill, med emfas, poängtera att alla lärare, från förskolan och upp, hanterar frågor av denna karaktär. Något som sker i princip dagligen, dels direkt i mötet med barn och unga som använder digitala källor på fritid och i skola, men också när lärarna själva ska söka och källgranska olika material inom ramen för sin professionsutövning. En stor metastudie beställd av Norges utbildningsdepartement² visar att lärarnas digitala yrkeskompetens är den viktigaste faktorn och ger ökat lärande vid användning av digitala verktyg.

I en geopolitisk orolig tid av ökad digital desinformation och påverkanskampanjer är det avgörande att lärarutbildningen säkerställer att blivande lärare har kunskap om:

- hur digitala medier och teknik, som AI, påverkar informationsflöden och kunskapsbildning.
- kritisk granskning av källor och algoritmers påverkan på innehåll och beteende.
- att undervisa elever i digital källkritik, digitala lässtrategier och informationshantering.

Vi menar att en hög MIK-kompetens hos våra barn och unga är en del av vårt totalförsvar. Dessa kunskaper bör ingå i alla lärarutbildningar, från förskolan till vuxenutbildningen.

Vi föreslår att:

Medie- och informationskunighet (MIK) inkl grundläggande AI-litteracitet ska ingå som obligatoriskt innehåll i lärarutbildningen (UVK) och som examensmål.

² https://www.uis.no/sites/default/files/2022-12/13767200%20Rapport%20GrunDig_0.pdf

Digital läsning - en förbisedd fråga

Läsforskning visar att digitala texter kräver andra strategier än tryckta texter, exempelvis förmågan att söka, jämföra och filtrera information från flera källor. Idag är de texter unga och vuxna möter i hög grad digitala som nyhetsförmedling, sociala medier och myndighetsinformation. Elevers läsförmåga och andra internationella kunskapsmätningar som PISA, PIRLS, TIMSS, liksom de kommande digitala nationella proven genomförs digitalt. Att ha en god insikt i skillnader i digital läsning och läsning på papper rustar dessutom lärare med en fördjupad insikt i styrkor respektive skillnader mellan analog och digital läsning, för att kunna anpassa undervisningen utifrån syfte och mål med läsundervisningen. Lärarutbildningen måste därför säkerställa att blivande lärare:

- förstår skillnader mellan läsning av digitala texter respektive tryckta.
- har kunskaper i digitala lässtrategier att använda som en del i läs- och skrivundervisningen.
- är medvetna om hur de digitala lärverktygens design påverkar läsförståelsen.

Vi föreslår att:

Digital läsning och digitala lässtrategier ska ingå som obligatoriskt innehåll och i examensmålen för ämneslärare åk 4-6, 7-9 och Gy/Vux

Avslutande ord

En relevant lärarutbildning ska utrusta framtidens lärare med kompetens att navigera i och utbilda våra barn och unga i det informationssamhälle vi lever i. Att inte tydligt behandla områden som MIK och digital läsning i lärarutbildningen ser vi allvarligt på. En modern lärarutbildning kan inte ignorera det faktum att vårt samhälle idag till stora delar består av digitala miljöer, vare sig vi vill eller inte. Därför måste utbildningen ge lärarstudenter de verktyg de behöver för att undervisa i en digital värld.

Vi uppmanar regeringen att säkerställa att digital kompetens, MIK, AI-litteracitet och digital läsning lyfts in tydligare i lärarutbildningen. Vi tror att detta är en viktig del av vårt totalförsvar och för vår tillit till vårt samhälle.

Swedish Edtech Industry står till förfogande i arbetet.

Jannie Jeppesen, vd Swedish Edtech Industry

Joel Hörnqvist, ordförande Swedish Edtech Industry